List 39. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. septembra 1894.

Politiški oddelek.

Ogerska delegacija.

Ogerska državna polovica plačuje le 30 % k skupnim državnim stroškom in še k tem 30 % odstotkom lep del donašajo Hrvatje, ali vendar hočejo Madjari imeti glavno besedo pri vprašanjih, ki se tičejo skupne države. Posebno vnanjo politiko bi radi popolnoma podredili svojemu vplivu. Grof Kalnoky je sam Madjar, kar že kaže njegovo ime, ali vendar gospodom v Budimpešti se zdi, da njegova politika ni dovolj madjarska, kar se ozira tudi na splošne državne koristi in se ne ravna samo po željah Arpadovcev. Letošnje zasedanje delegacije je v marsičem razkrilo madjarsko teženje in mišljenje ter pokazalo njih gospodaželjnost.

Čitatelji že vedo, da je bivši minister in predsednik ogerski delegaciji Ludovik Tisza pri otvorjenji omenil rumunskega vprašanja. V odseku za vnanje stvari se je ves pogovor sukal zopet največ o tem vprašanji. Zahtevalo se je, da naj naša država z vso odločnostjo postopa proti Rumuniji, ker Rumuni v kraljevini podpirajo nekoliko težnje ogerskih Rumunov, da jih Madjari ne morejo kar pogaziti. V letošnji delegacijski sesiji pokazala se je silna jeza Arpadovcev, da ne morejo kar zatreti vseh nemadjarskih narodnostij na Ogerskem. Hudovali so se na Rumunijo, da podpira rumunske šole na Ogerskem, čemur je oporekal Kalnoky sam, ker svota, ki je določena za rumunske šole v inozemstvu, se porablja za rumunske šole v Makedoniji in se tudi slednje leto točno poroča, kako se je porabila.

Sicer je pa baš to kaj slabo spričevalo o skrbi ogerske vlade za kulturni napredek svojih narodov, ako mora Rumunija podpirati rumunske šole na Ogerskem. Iz besed raznih govornikov se je lahko posnela želja, da bi najrajše, da bi naša država z najostrejšim sredstvi postopala proti Rumuniji. Madjari bi menda najrajše videli, da bi kar vojno napovedali sosedni mali državi. Grof Kalnoky je imel kaj težavno stališče. Na jedni strani mu je bilo zagovarjati svojo politiko in gledati, da Rumunije ne potisne mej nasprotnike Avstrije, na drugi strani se pa ozirati na delegacijo, ki mu ima dovoliti budget. Dokazoval je, da bi tukaj ne bila brezozirna politika umestna, ker bi ničesa ne dosegli, kajti pomagali bi le Avstriji nasprotnim življem v Rumuniji na krmilo.

Povedal je tudi, da od rumunske vlade ne more zahtevati stvari, ki bi se ne vjemale s tamošnjimi zakoni. Madjari bi radi, da bi se njim na ljubo v Rumuniji zatrla društvena in pa tiskovna svoboda, kakor so jo sami doma. Minister vnanjih stvarij je pa opazil, da to ne gre.

Mi ne vemo, kakšen vpliv bode to zabavljanje proti Rumunom napravilo v sosedni državici. Dobrega gotovo ne. Minister vnanjih stvarij je sam priznal, da je Rumunija prva priznala mirovni značaj trodržavne zveze in se jej približala, to je, da je po svoji moči podpirala avstrijsko politiko. Hvaležnost za to je pa, da nad njo Madjari iztresavajo ves svoj srd. Rumunija je važna po legi v orijentu. Balkanske stvari še niso uravnane in še vedno je mogoče, da se bodo uravnale z mečem in baš v tacih slučajih bi bila nam posebno dobra pomoč Rumunije. Na druge države na Balkanu se nimamo zanašati, ker skušnje nas uče, da je v Srbiji in Bolgariji vse premalo stalnosti. Pod dolgoletnega prizadevanja Avstrije v teh državah so uničili nekateri notranji obrati. Sedaj naj pa od sebe odbacnemo še Rumunijo, pa smo osamljeni. Posebno bi pa Madjari morali gledati, da si zagotove prijateljstvo Rumunije, ker vedno nete sovraštvo proti Rusiji.

S svojim zabavljanjem proti Rumuniji so Madjari pač pokazali, da nimajo tistih velicih državnih zmožnostij, katere se jim rade pripisujejo. V vsem jih vodi slepa strast, ki pa tudi dokazuje njih strah pred druzimi narodnostmi.

Bati so se začeli, da ne bodo dovolj močni, da bi mogli obdržati svoje gospodstvo nad nemadjarskimi narodnostmi. Zaradi tega sedaj tako zapirajo Rumune in

preganjajo Slovake ter delajo zapreke vsakemu svobodnemu gibanju Srbov in naposled še kličejo vnanjo politiko na pomoč. Vse to jezenje pa jim ne bode nič pomagalo. Baš letošnje zabavljanje proti Rumunom v delegacijah bode zopet obrnilo pozornost Evrope na osodo nemadjarskih narodnostij na Ogerskem. Do zadnjega časa se za Nemadjare na Ogerskem ni nikdo menil, in Madjare so vsi imeli za svobodoljubni viteški narod. Sedaj pa vedno bolj svet spoznava njih azijsko barbarsko nrav, kar je gotovo le dobro in bode pač le pripomoglo, da bode prej konec njih mogočnosti.

Pa še neka druga stvar v odseku za vnanje stvari je vzbudila občno pozornost. Nadškof Samassa se je oglašal in pozivljal ministra vnanjih stvarij, da utegne biti kmalu volitev novega papeža in da naj porabi svoj vpliv, da ne bode voljen kak nepovoljen kardinal za papeža. Da bi svoj namen malo prikril, je nadškof končno govoril nekaj o svobodni papeževi volitvi. Škof Samassa je že dolgo v veliki milosti pri ogerski liberalni vladi. Rada bi ga bila spravila na primatski stol, kar se jej pa ni posrečilo. Želje, ki jih je izrazil nadškof, so želje ogerske vlade. Jedro umovanju tega madjarskega nadškofa je bilo, da naj minister vnanjih stvarij gleda, da ne bode voljen kot papež, ki bi bil morda Slovanom prijazen, kakor je sedanji.

Seveda naravnost tega povedati ni mogel. Vidi se pa iz postopanja tega nadškofa vsa predrznost Madjarov, ki bi že radi vplivali na izvolitev papeža in jo izkoristili v svojo korist, kar se seveda jim ne bode posrečilo, ker nad izvolitvijo papeževo pazi sveti Duh, pri katerem pa še Madjari k sreči nimajo odločilne besede.

Tako postopanje madjarske delegacije je vsekako poniževalno za našo državno polovico. Svet bode naposled mislil, da imajo v naši državi govoriti le Madjari. Zato je pa dolžnost tostranskih državnih politikov, da tudi odločneje nastopajo in posebno pri obnovljenji pogodbe z Ogersko resno pomislijo, ako je v avstrijskem interesu, da se pusti Madjarom tako gospodariti.

Pa tudi v vojnem odseku ogerske delegacije se je kazal madjarski šovinizem. Govorilo se je zopet o osnovi posebne ogerske vojaške akademije, katera stvar pa ne gre po vsem po volji Madjarom. Vojna uprava nima pravega zaupanja v avstrijski patrijotizem vojakov, ki bi se vzgojili v kakem čisto madjarskem zavodu, zato pa z raznimi pretvezami stvar odlaša. Letos je pa jeden madjarskih delegatov sprožil misel, da bi Ogerska na svoje stroške osnovala vse vojaške šole od najnižje do akademije. Namen temu nasvetu je očividen. Radi bi dobili vojaška odgojevališča popolnoma v svoje roke, da bi častnike vzgojili v duhu, ki se je kazal ob Košutovi smrti mej Madjari. Prepričani smo pa, da bodo višji krogi že skrbeli, da se ta želja Madjarom ne uresniči, ker vojna, ki bi poznala le madjarsko domoljubje, bi ne bila najboljša opora Habsburške države.

Politični pregled.

Državni zbor se baje snide dne 16 oktobra, ako se vsled zborovanja delegacij stvari kaj ne zavlečejo.

Dopolnilna volitev v Istri. — Dne 15. oktobra je dopolnilna volitev jednega deželnega poslanca za pazinski mestni okraj in rovinjsko trgovsko zbornico. Voljen bode seveda kak Italijan.

Preziranje slovenščine. — Več nego četrt stoletja je že minolo, kar imamo v členu 19. državnih osnovnih zakonov zagotovljeno narodno jednakopravnost, ali vendar še vedno v mnogih uradih na Slovenskem mnogi uradniki niso toliko vešči slovenščine, da bi mogli brez tolmača občevati s slovenskimi prebivalci. Nedavno je v Grahovem brdu na Primorskem davčni nadzornik Lach iz Trsta imel nekaj opraviti. Slovenskih strank ni mogel razumeti, tolmača pa v celi slovenski vasici ni bilo dobiti. To mislimo pač dovolj dokazuje, kako nenormalne so razmere v jezikovnem oziru v nekaterih krajih na Slovenskem. To pač kaže, da je tudi vladi manjkalo dobre volje. V četrt stoletja bi gotovo bila dobila že sposobnih uradnikov, da jej dobre volje ni manjkalo.

Nepotrjeni zakoni. — Trije zakoni, katere je sklenil koroški deželni zbor, niso dobili najvišjega potrjenja. Potrdil se ni nov občinski in volilni red za mesto Celovec. Nemški gospodje v Celovci hoteli so z novim občinskim redom otresti se vseh slovenskih vlog. Zato so bili sklenili, da je uradni jezik nemški in se sprejemajo vloge le v nemščini. Gospodje v Celovci so obračali, ministri na Dunaji so pa obrnili. — Drugi nepotrjen zakon je bil tudi naperjen proti Slovencem. Tikal se je razdelitve slovenske občine Tolsti vrh. To občino so Nemci hoteli zaradi tega razbiti, ker je prosila za slovensko šolo. S tem so mislili slovensko šolo preprečiti, pa se jim menda ne posreči. — Tretja nepotrjena predloga je zakon o nakladi na pivo in žgane pijače za 10 let. Vlada naklade na žgane pijače ne dovoli za tako dolgo, ker misli država sama vpeljati neki nov davek na žganje.

Nemščina na Hrvaškem. — Dne 21. oktobra prirede hrvatski magnatje veliko dirko. Dotični odbor je pa razposlal jedino nemški vspored, kar gotovo dovolj označuje mišljenje hrvaških plemenitašev.

Čehi na Moravskem. — Poslednji čas se je mnogo govorilo, da se Mlado- in Staročehi na Moravskem dogovore, da postavijo za vse dopolnilne volitve, ki se imajo v kratkem vršiti, skupne kandidate. Žal, da se to ne izvrši. V Ivančičih imajo Staro- in Mladočehi svojega kandidata. Sprva se je govorilo, da bodo Staročehi v tem mestu volili mladočeškega kandidata. Staročehi sedaj opravičujejo s tem postavljanje svojega kandidata, da so se radikalci izrekli, da za mladočeškega kandidata ne glasujejo. Posledica tega razpora bode pač nemška zmaga.

Posebne šole za nemščino priporočajo „Narodni Listy“. Ta list priznava, da je za mnoge Čehe potrebno znanje druzega deželnega jezika. Ker se pa v ljudski in meščanski šoli nemščina ne sme poučevati, naj se vpeljejo posebni tečaji za pouk nemščine. Za Nemce naj se pa vpeljejo posebni tečaji za pouk češčine. Sedaj pošiljajo mnogi češki stariši otroke v nemške šole, da se priuče nemščine. — Po našem mnenji bi pač bilo bolje, da se po mestih v navadne šole vpelje poduk druzega deželnega jezika v taki meri, da se ga bodo učenci lahko naučili. Da se pa ne bode godil kak nepošten pritisk, naj bode drugi deželni jezik neobvezen predmet, na srednjih šolah pa bodi drugi deželni jezik obvezen, kakor so češki veleposestniki že večkrat zahtevali. Kjer je učenje nemščine potrebno, zakaj bi je ovirali ali pa potrebo tajili.

Srbija in Italija. — Mej srbskim ministrom vnanjih del, Lozaničem in namestnikom italijanskega poslanika v Belemgradu, Raduzzijem, nastalo je neko nasprotje, ki je napravilo vsako osobno občevanje mej njima nemogoče. V čem ob-

stoji to nasprotstvo in kaj mu je dalo povod, je neznano. Da je pa na celi stvari nekaj važnega, potrjuje okoliščina, da je italijanska vlada Raduzziju naročila, da naj ostavi Beligrad, kar je ta storil. in da je italijanski poslanik baron Galvagna tudi ostavil Srbijo in to brez vsake odhodne avdijence.

Bolgarija. — Te dni so se vršile volitve v sobranje. Kakor je bilo pač pričakovati, prodrla je vladna stranka in si pridobila veliko večino. V vsem je voljenih le 39 opozicijonalcev, katerih posamezni bodo pa tudi vlado podpirali Ostalih 114 mandatov je vladnih. Vlada imela bo torej v sobranji tričetertinsko večino. Ta volitev je pač pokazala, da bo nova vlada živela in da je pri narodu popolnoma vkljub mnogim spletkam nekaterih domačinov in vkljub željam in prizadevanjem inozemcev, ki so toli kmalu pogin napovedali novi vladi in trdili, da si bolgarske vlade brez Stambulova še misliti ni. Ta volitev bo imela ta lep vspeh, da bo vsakdo zanaprej motril nadaljni razvoj in prospevanje Bolgarske z večjo mirnostjo in brez predsodkov. — Glede pripoznanje princa Ferdinanda knezom bolgarskim od strani Rusije se poroča, da je knez kmalu po nastopu nove vlade predložil ruskemu carju obširno spomenico, v kateri je mej drugim obrazložil uzroke, vsled katerih je Stambulov moral odstopiti. Car je dal Koburžanu obširno odgovoriti in mu sporočiti pogoje, od katerih izpolnitve je odvisno sporazumljenje z Rusijo. Car zahteva, naj sobranje voli vnovič kneza in naj se obnovi odpravljena določba ustave, da mora prestolonaslednik biti pravoslavne vere. Dokler se ti pogoji ne izpolne, ni govoriti o sporazumljenju mej Rusijo in Bolgarsko.

Rusija. — Zadnji čas se prav mnogo piše o zdravji ruskega carja. Izvestna poročila vedo povedati, da je njegovo zdravje slabo, druga zopet pravijo, da je isto povoljno. Najnovejše se poroča, da se gre cesar zdravit v Krim. K temu poročilu pa se brzojavlja iz Peterburga, da so vesti o slabem zdravju carjevem popolnoma neosnovane in da car le zaradi slabega zdravja velikega kneza Jurija odpotuje s svojo rodovino za nekaj časa v Krim. Naj bo to ali ono istinito, brezdvomno je, da ves politiški svet želi velikemu miroljubnemu carju Aleksandru III. najboljšega zdravja.

Azija. — Po poročilih, došlih zadnje dni so Japonci zopet močno natepli Kitajce. To Kitajci celo sami potrjujejo. Vsled vedno se ponavljajočih zmag so Japonci polni navdušenja, kar močno pospešuje njih dobre vspehe. Kitajci so bolj mrtvi in strašno slabo organizovani Japonci se sedaj napravljajo, da bi si podjarmili kitajsko sveto mesto. Mukdo to je mesto, kjer leže pokopani kitajski cesarji. Svojedobno je bila navada, da je vsak cesar vsako leto potoval v ta sveti kraj. Zdaj se je ta navada opustila in ponese se vsako leto le podoba cesarjeva tja. Zadnjikrat je cesar kitajski potoval osobno tja l. 1804 Ko bi se primerilo, da bi Japonci res vzeli Kitajcem to sveto mesto, smatral bi versko fanatični kitajski narod to za božjo kazen, češ ker se je cesarjevo potovanje opustilo in meščanska vojska bi bila neizogibna. — Kitajska je vsprejela predlog ruskega in britanskega poslanika, da bi se napravilo premirje, Japonska je pa ta predlog odklonila.

Obrtnija.

Preiskovanje pristnosti barve za pleskarje.

Ultramarin je modro vijoletno ali zelena barva, ki ima v sebi kremenčevo kislino, ilovico, natron in žveplo. Natančneja sestava še ni znana. Naravni ultramarin je lazurni kamen. Ultramarin je tudi znan pod imenom azurnega ali lazurnega modrila.

Solna kislina razruši lazarinovo modro barvo in se pri tem nareja žvepleni vodik. Pri tej preiskavi se dene malo barve v poskuševalno steklenico, in pridene solne kisline, ako je pa barva že napleskana, se pa kapne solne kisline in začno zginjati modre barve.

Raztopljina živega natrona, s katero se delajo ravno taki poskusi, kakor s solno kislino, ultramarina nič ne premeni.

Ako nad špiritno svetilnico na platinasti ploči razbelimo ultramarin, se barva le toliko premeni, da ni več tako živa. Vijoličast ultramarin pa postane moder.

Vroča golunova (alaun) raztopljina ne premeni vijoletnega ultramarina, kateri malo na rudeče udarja. Vijoletni ultramarin, kakeršni pa poslednji čas prihaja v trgovino, pa premeni taka raztopljina, ravno tako tudi modri in zeleni ultramarin.

Strupen pa ultramarin ni.

Pariško modrilo je spojina železnega klorita in železnega cijanida. Včasih ima v sebi nekaj kalija. Strupeno to modrilo ni.

Berolinsko modrilo je ravno isto, samo da je zredčeno z belimi zrncami.

Solna kislina pariško in berolinsko modrilo premeni v zeleno in naposled rumeno, če se ogreje. V vodi pa potem zopet dobi modro barvo.

Raztopljina živega natrona razruši to barvo. Raztopi se barva v tej raztopljini ne popolnoma, temveč ostane na dnu rujava odsedlina. Če pa hudo to barvo razbelimo, postane rudeča.

V solni kislini se raztopi v modro tinto, ki se rabi tudi za pranje perila.

Če pariško modrilo prelomiš, kaže lom bakreni lesk, ki mine, ako ga drgnemo.

V trgovini ima to modrilo tudi druga imena, kakor hortenzijsko, Lujizino, novo, oljnato, prusko, saksonsko, perilno ali vodno modrilo.

Seveda se ta različna imenovana modrila semtertja potem nekoliko ločijo mej seboj, da so bolj ali manj čista.

Thénardovo modrilo, ki se tudi imenuje kobaltovo modrilo, ali pa kobaltov ultramarin, je semtertja strupeno, ker ima večkrat arzen v sebi. Sicer je pa ta barva jako stanovitna. Ne premeni je niti solna kislina, ne raztopljina živega natrona, pa tudi ne huda vročina.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Zadruga prodajalcev manufakturnega blaga v Razradu je sklenila, da bodo njeni člani blago do 20 frankov vrednosti prodajali le proti gotovini, večje množine pa le na točne določene obroke.

Hranilnični uradniki in služniki bodo morali biti zavarovani pri okrajnih bolniških blagajnicah, kakor je odločilo ministerstvo notranjih stvarij. Hranilnice se pa temu upirajo, ker so mnoge že preskrbele za svoje uradnike in ker mislijo, da niso navadna obrtna podjetja O tej stvari bode torej naposled razsojevalo še upravno sodišče.

Nameravani velik kanal. Na Francoskem se je sestavila posebna komisija, ki sedaj proučuje, kako bi se dalo Atlantsko morje s kanalom zvezati s Sredozemskim. Vožna bi

*

se s tem znatno okrajšala in Angleži, ki imajo trdnjavo Gibraltar, bi francoskim ladijam ne mogli zapirati pota iz Atlandskega v Sredozemsko morje, kar bi se sedaj ob vojski utegnilo prigoditi.

Kmetijstvo.

Prisilno zavarovanje.

Novi trgovski minister grof Wurmbrand je kaj čuden mož. Iz mnogih njegovih govorov bi bili mogli posneti, da je za večjo deželno avtonomijo, ali mož sedi vendar mej centralisti. Pa tudi v narodnogospodarskih vprašanjih ima jako zmedene pojme. On je načelno za podržavljenje železnic, ali to ga nikakor ne ovira, da ne bi dajal koncesij zasebnim železniškim družbam. Tudi v načrtu novega obrtnega zakona bodo pomešani ravno nasprotni nazori, na jedni strani se bode hotel varovati obrt, na drugi se pa bode svobodni konkurenci odpirala na stežaj vrata.

V državnem zboru je grof Wurmbrand, ko še ni bil minister, priporočal, da se vpeljejo deželne oziroma državne zavarovalnice, sedaj se pa menda izdeluje za državni zbor predloga, s katero se vpelje prisilno zavarovanje, ali ob jednem se pa pusti vsakem na prosto voljo, naj se zavaruje, kjer koli hoče. Jedino v slučaji, kadar bi se sam ne zavaroval, bode ga zavarovalo okrajno glavarstvo, ne da bi njega kaj vprašalo. V vsaki deželi misli se vlada dogovoriti s kako zavarovalnico, da bode prevzemala taka zavarovanja. Zavarovalnice za prisilna zavarovanja bodo organizovane po načelu vzajemnosti. Pri tacih zavarovalnicah se odškodnina ne bode odmerila le po škodi, katero je napravil požar, temveč sploh tudi potem, koliko zavarovalnica plačati more. Če bode več požarov, se bodo morale premije povišati ali pa odškodnine zmanjšati, ali pa oboje, ker bodo vsi zavarovani drug za druzega jamčili.

Načelo vzajemnosti samo na sebi še ni nič slabega in mnoge zavarovalnice na tem načelu dobro poslujejo. Za zavarovance je še to dobro, da dobiček pride njim v prid, ali bi vsaj priti imel. Pri prisilnem zavarovanji bode pa vendar to načelo imelo slabe posledice.

Sedaj mnogo poslopij proti ognju ni zavarovanih. Nekateri se ne zavarujejo, ker so poslopja tako zidana, da je nevarnost za ogenj silno majhna in torej zanje zavarovanje nima pravega pomena. Drugi se ne zavarujejo, ker so njih poslopja taka, da jih nobena zavarovalnica ne prevzame, ali vsaj zahteva neprimerno visoke premije. Nadalje so pa tudi gospodarji, ki se iz malomarnosti ne zavarujejo, ali si pa upajo drugače pomagati. Samo na sebi zavarovanje ni tako neobhodno potrebno, kakor se rado trdi. Večina gospodarjev bi bila na boljem, ko bi denar, ki ga dajo zavarovalnicam, nalagali v hranilnico in bi navadno ob požaru imeli že nabrani večji kupček, kakor bi ga jim plačala katera koli si bodi zavarovalnica. Seveda ta način zavarovanja ima svoje slabe strani. Semtertja bi se le primerilo, da bi kdo pogorel, predno je kaj prištedil; potem je pa pomisliti, da bi se taka vlaganja večkrat rada opustila, posebno, kadar je trda za denar, ali pa bi se v kaki denarni stiski v ta namen naloženi donesek porabil v druge namene. To samozavarovanje je tedaj praktično težko izvedljivo. Navadno je samo pri nekaterih velikih posestnikih. Tako knez Schwarzenberg nima posestev zavarovanih. Seveda, ko bi ljudje se res strogo držali svojega sklepa, bilo bi tako zavarovanje najboljše, ker bi jim ostal denar, ki sedaj gre za upravne stroške zavarovalnic, ki so večkrat jako veliki.

Če se vpelje prisilno zavarovanje, bode moral vsak zavarovati svoja poslopja. Župani bodo morali poročati okrajnim glavarstvom, kateri predmeti se v njih občinah morajo zavarovati, koliko so približno vredni in za koliko so zavarovani. Če niso zavarovani ali če so premalo zavarovani, bode jih zavarovalo okrajno glavarstvo pri prisilni zavarovalnici.

Tista poslopja, ki sedaj niso zavarovana, ker ni nobene ali le majhna nevarnost proti ognju, bodo vzele rade zasebne zavarovalnice v zavarovanje za majhne premije, vsaj bodo tako imele še le dobiček. Pri prisilni zavarovalnici se bode pač le redko katero tako poslopje zavarovalo, pa še tisto za malo časa, ker bodo pri njej premije velike in odškodnine malo negotove, kakor bodemo kmalu videli.

Pri tej zavarovalnici se bodo zavarovale pred vsem tista poslopja, katera so tako nevarna proti ognju, da jih zasebne zavarovalnice prevzeti ne marajo. Naravno je, da bode veliko požarov pri taki zavarovalnici in morala bode nastaviti velike premije in še pri vsem tem ne bode v nekaterih letih mogla izplačati popolne odškodnine. Prisilne zavarovalnice se bodo izogibali gospodarji, ki imajo boljša poslopja, naj bode že v zasebnih rokah, ali pa naj bode deželna.

Pa še nekaj druzega se bode pokazalo. Ko bode vsakdo dolžen se zavarovati in bode pri prisilni zavarovalnici zavarovanje drago, bodo druge zavarovalnice tudi povišale premije, videč, da so ljudje prisiljeni se zavarovati. Ljudje se bodo pri zasebnih zavarovalnicah rajše tudi za visoke premije zavarovali, nego pri prisilni, ker bodo nekoliko gotovejši, da se jim nepričakovano premija ne zviša, kar se bode pri prisilni zavarovalnici v neugodnih letih često zgodilo. Sedaj zasebne zavarovalnice ne smejo nastavljati previsocih premij, ker sicer zavarovancev ne dobe, potem bode drugače. Posebno je pa nevarno, če se zasebne zavarovalnice dogovore mej seboj, da ne bodo ceno jemale zavarovanj, katera jim tako ne odidejo. V današnjih časih so navadne različne zveze podjetnikov in trgovcev, ki ponižujejo ali povišujejo cene kacega blaga. Zakaj se bi kaj tacega pri zavarovalnicah ne zgodilo. Tako utegne zginiti vsa dobrota zavarovanja, in postati nadloga za prebivalstvo.

Prisilno zavarovanje bode pri tacih razmerah le zavarovalnicam v korist. Če se hoče ljudstvu koristiti s prisilnim zavarovanjem, naj se vpeljejo deželne ali državne zavarovalnice, pri katerih bode vsakdo dolžen svoja po-

slopja zavarovati, zasebne zavarovalnice naj se pa odpravijo. Slab vpliv tistih poslopij, katerih sedaj druge zavarovalnice prevzeti nočejo, se bode pri prisilni zavarovalnici ponižal samo, ako bode pri njej zavarovanih mnogo druzih poslopij. Seveda zasebne zavarovalnice se bodo upirale podržavljenju ali podeželjenju zavarovalnic, ali kjer gre za občne koristi, se na zasebne ni preveč ozirati. To se je nam zdelo potrebno omeniti, ker stvar pride kmalu v državnem zboru v razgovor.

Kmetijske raznoterosti.

Bolezen na gobci in parkljih se na Ogerskem vedno bolj širi. Ker je bolezen tudi v komitatih ob štajarski meji, je namestništvo v Gradci že prepovedalo privažanje goveje živine, ovac, koz in prašičev z Ogerskega.

Razstava sadja in sadnega mošta bode v Gradci od 29. septembra do 2. oktobra Priredi jo sadjarejsko društvo in se bode vršila brez vsacih slavnostij. — Od 29. dne t. m. do 1. oktobra je pa tudi razstava sadja v Frajhajnu, na kateri bode razstavljeno poleg druzega sadja tudi raznovrstno grozdje.

Jako odlikovan čebelar. Na čebelarski razstavi na Dunaji je čebelar Miha Ambrožič iz Mojstrane odlikovan v petih odsekih Vseh odsekov na razstavi je bilo namreč šest. Dobil je 3 srebrne svetinje, jedno bronasto svetinjo in priznalni diplom.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna IX. velika skupščina

dne 7. avgusta 1894. l. v Novem Mestu.

(Dalje.)

Vodstvene seje.

2. Pri VIII. skupščini v Sežani bil je v družbino vodstvo vsled odstopa odbornika dr. Tavčarja, kateri radi premnogih drugih opravil izvolitve ni hotel več prevzeti, soglasno poklican deželni arhivar kurat Ant. Koblar. A odbornik dr. Tavčar je družbi v daljnjo razpolago ponudil svoje sile prav tako, kot je doslej v pravoslovnih zadevah — to storil brezplačno. Vsled preselitve odbornika Antona Žlogar-ja iz Ljubljane v Kranjsko Goro koncem aprila meseca spremenilo se je le nekoliko vodstveno poslovanje. Glavno tajništvo je za zdaj še ostalo v prejšnjih rokah, le tekoče upravne zadeve izročile so se mestnemu učitelju Alojziju Kecelju. Zbog te okoliščine se je pomnožil trud osobito našemu neumornemu prvomestniku, ki paznim očesom motri vse društveno gibanje. Iz teh razmer je tudi umevno, da se tu i tam vsaki želji ali vsakemu dopisu ni moglo takoj ustreči — osobito ne, če ni bil pravočasno doposlan. V obče naj blagovolé uvaževati slavna podružnična načelništva kakor tudi posamni rodoljubi, da družbino vodstvo do danes še nima svoje stalne pisarne, nego posamni upravitelji rešujejo družbine zadeve tedaj, ko jim to dopušča stanovski poklic. Ta način družbinega poslovanja se je pridržal že vseh preteklih 9 let, da se je prihranilo več troškov ter vsota mogla rabiti za društvene namene.

Družbino vodstvo je reševalo dospele vloge deloma upravnim potom, deloma v svojih sejah, katerih je bilo v zadnji upravni dobi osem, in sicer: prva te upravne dobe ali LXX. dne 30. avgusta 1893., v kateri se je vodstvo v zmislu § 18 glavnih pravil konstituiralo kakor prejšnja leta, ter so vsi dosedanji upravitelji sprejeli zopet drage volje svoje posle. LXXI. dné 28. septembra, LXXII. dné 8. novembra, LXXIII. dné 20. decembra 1893. l., LXXIV. dné 7. februvarija, LXXV. dné 18. aprila, LXXVI. dné 14. junija in LXXVII. dné 13. julija 1894. O čemur se je razpravljalo v teh vodstvenih sejah, razvidno bo vsaj deloma iz poznejših podatkov.

O podružnicah.

3. Kakor veste, čč. skupščinarji, so naši družbi življenska moč njene podružnice. Lani 123 izkazanim prirastlo je v glavnem imeniku še osem novih in sicer: tek. št. 124. Moška podružnica za Rožák in okolico 125. Ženska podružnica v Prvačini. 126. Podružnica za Velikovec in okolico. 127. Moška podružnica za Sežano in okolico, kot najlepši spomin na ondotno lansko skupščino. 128. Ženska podružnica v Krškem. 129. Ženska podružniča v Kobaridu. 130. Ženska podružnica v Škofji Loki. 131. Ženska podružnica za Škofjo Ves pri Celju.

Poskočilo je tudi število pokroviteljev, prideljenih raznim podružnicam, — navadno v bližini svojega bivališča. Tek. štev. 116. „Društvo učiteljev in šolskih prijateljev“ za okraj Kamenik. 117. Ženska podružnica v Trstu št. I 118. Občina Sežana na Krasu. 119. Fran Stepančič, veleposestnik v Temnici. 120. Pevsko društvo „Adrija“ v Barkovljah pri Trstu. 121. Ženska podružnica v Sežani. 122. † Hinko Kavčič v Razdrtem, posestnik in deželni poslanec, v hvaležni spomin njegove trudoljubivosti poslali po njega smrti njegovi čestilci. 123. † Prelat Andrej Alijančič v Celovcu poslal po prijatelju naše družbe še pred svojo smrtjo drž. obveznico s kuponom za 100 gld. 124. Št. Jakobsko-trnovska ženska podružnica št. IV. po zastopnici gdč. Ivanki Praprotnik-ovi. 125. Litijske Slovenke po zastopnici gospej Josipini Koblar-jevi. 126. Župnija v Rojanu pri Trstu. 127. Vipavska Čitalnica. 128. Ženska podružnica v Trstu št. II. po zastopnici Milki Mankoč-evi. 129. Št. Vid pri Zatičini. 130 in 131. Mariborska posojilnica št. II. in III. 132. Posojilnica v Radovljici. 133. Ženska podružnica v Prvačini. 134. Moška podružnica za Sežano in okolico. 135. Litijske in Šmartinske Slovenke št. V. 136. Feliks Ferk, zdr. in veleposestnik v Mariboru. 137. Ženska podružnica za Krško in okolico. 138. Jos. Rode, posestnik v Kameniku. 139. Občina Draga. 140. Podružnica v Šiški,

141. † Gospa Marija Murnik-ova. 142. Gospa Ivana Vodnikova. 143. Posojilnica v Ribnici. 144. Frančišek Mally, tovarnar v Ljubljani. 145. Elija Predovič, veletrgovec v Ljubljani.

Do 1. avgusta t. l. torej šteje družba sv. Cirila in Metoda 104 moške podružnice z 8407 člani in 27 ženskih z 2958 družbenicami, skupaj 11.365 udov.

Lansko leto se je priznala v Sežani našemu ženstvu palma prvenstva z ozirom na delovanje v prospeh naši družbi; tudi letos biva vodstvo pri tej sodbi, kakor je razvidno iz neuradnega spiska od prijazne nam roke: „Delovanje ženskih podružnic družbe sv. Cirila in Metoda v preteklem letu 1893“, ki so ga nedavno prejele naše podružnice. Zdaj, ko so stopile žene slovenske in dekleta v svojih podružnicah tako številno na plan, da bi se borile z možmi vred za slovenske idejale, zmaga pač ne bo izostala. Da, žene slovenske, kakor je vam ljuba naša deca, tako ljub naj vam je materin jezik, njemu zahtevajte v šolah prvo in častno mesto, ne dopuščajte več, da bi se izneverjala mladež svojemu rodu. Ta požrtvovalnost, katero v novejšem času kaže slovensko ženstvo, mora s ponosom in zadovoljstvom navdajati slovanske rodoljube, a tudi občudovanje in spoštovanje izvabljati stranskemu svetu.

Večina podružnic je uprav tekmovala v svrho denarnih dobav za družbine namene. Dobro sredstvo pridobiti za to znatnih prispevkov, so primerni koncerti in zabave. Kolikor se je vodstvu poročalo, osnovale so se deloma ob svojih zborovanjih, deloma posebej vzgledne veselice, naslednje podružnice: Črna na Koroškem, ženska podružnica v Št. Juriju ob juž. železnici, Teharje pri Celju, Rožak v Tolinčicah in Podravljah, moška in ženska podružnica v Gorici s prelepimi božičnicami v Gorici, Podgori, Pevmi, Ločniku; podružnica na Greti, podružnice Beljak, Št. Janž, Priblaves, Šteben, Velikovec, Apače, Kotmara ves, Tolsti vrh; Šiška, moška in ženska podružnica v Trstu veliki koncert s sodelovanjem opernega pevca Josipa Trtnika in ondotnih slovenskih društev.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Izvestja Muzejskega društva tretji zvezek ima nastopno vsebino: S. Rutar, Grobišče pri sv. Luciji blizu Tolmina. (Dalje). Jos. Apih o obrtni politiki 18. veka. (Konec). Dr. Fr. Kos, Regesti k domači zgodovini. Nadalje ima ta zvezek še več majnih zanimivih zapiskov in kratko poročilo o slovstvu, ki se tiče domoznanstva slovenskih dežel.

Starinoslovec Russi. Dne 20. t. m. umrl je v Rimu sloveč krščanski starinoslovec Janez Krstnik de Rossi v 73. letu. Po svojem rojstvu je bil Rimljan, kjer je tudi študiral in pozneje deloval. Prva svoja dela je priobčeval v raznih listih. Posebno pozornost je obračal na krščanske napise prvega stoletja in je temeljito preiskal katakombe. Bil je vseučiliščni profesor v Rimu in član papeževe akademije za starinoslovje. Od 1863. leta je izdajal „Bulletino di Archelogia christiana“.

Novice.

— **Potrjena zakona.** Presvetli cesar je potrdil v zadnjem zasedanji kranjskega deželnega zbora vzprejeti zakon o napravi nove, 380 metrov dolge okrajne ceste pri Radovljici. — Dalje je potrdil zakon, tudi sklenjen od deželnega zbora kranjskega, s katerim so se premenile neke določbe zakona o razdelitvi vkupnih zemljišč in uredbi dotičnih pravic.

— **Podržavljenje južne železnice.** Česar bi nikdo ne bi bil pričakoval še tako hitro, zgodilo se je, južna železnica se podržavi. Naša vlada je že dlje časa delala na to, da se podržavljenje zvrši, a ogerska vlada, ki ima pri celi stvari tudi svojo besedo, je to ovirala. Na enkrat pa se je stvar predrugačila. Ogerska si hoče ustanoviti svojo samostalno dunavsko parobrodno društvo, v kar pa potrebuje dovoljenja avstrijske vlade. To je dalo povod poganjanjem obeh trgovinskih ministrov in da sta se načeloma pogodila tako, da Ogerska dovoli podržavljenje južne železnice, Avstrija pa ustanovitev samostalne dunavske parobrodne družbe. Sedaj je torej gotovo, da se južna železnica podržavi in sicer ima država glasom koncesijske listine že z 1. januvarijem 1896. l. pravico prevzeti južno železnico v lastno režijo. Vlada pa misli že z novim letom progo podržaviti. To podržavljenje pa ni misliti tako, da bi država kupila južno železnico, temveč le promet na nji bo prevzela, za to pa plačevala južni železnici primerno rento.

— **Shod in slavnost v Celovcu** napravi dne 24. oktobra t. l. katoliško politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. Posvetovalo se bode o raznih vprašanjih, ki so posebne važnosti za koroške Slovence. Po shodu bo sijajna slavnost v spomin 80letnice msgr. Andr. Einspielerja in njegovega somišljenika škofa Martina Slomšeka. Vspored je zanimiv; slavnostni govor ima dr. Medved iz Maribora, poje pa pevsko društvo „Lira“ iz Kamnika.

— **Prašičjo razstavo** v Novem mestu priredi kranjska c. kr. kmetijska družba v torek dne 23. oktobra t. l. v zvezi s prasičjim semnjem. Namen razstavi in ž njo prasičjemu semnju je: 1.) da se vidi uspeh, ki se je dosedaj dosegel pri reji prašičev domačih in tujih plemen; 2.) da se gospodarji s primerjanjem prašičev vnemajo za napredek v prašičji reji in da se pouče, kje je dobiti dobrih živalij za pleme; 3.) da se povzdigne kupčija s prašiči. — Razstava se bo vršila na dan Lukeževega semnja, ki je jeden največjih na Dolenjskem, in sicer na prostoru pred vojašnico, kjer bode tega dne tudi prašičji semenj. Do 8. ure zjutraj morajo biti že vse živali na mestu razstave, kjer se bodo pripravile potrebne ograje za posamezne vrste razstavljenih živalij. — Razstava bode ločena v dva oddelka. V prvi oddelek se pripuščajo plemeni prašiči, in sicer: a posamezni prašiči, kakor: 1.) za spuščanje pripravni mrjasci, 2.) breje svinje in svinje s praseti, 3.) mladi mrjasci in mlade svinje do starosti 10 mesecev, b) cele skupine plemenih prašičev, obstoječih iz mrjasca, svinj in praset. V drugi oddelek se pripuščajo pitani prašiči, in sicer: a) peršutniki, b) starejši pitani in sicer za vsak oddelek po 10 premij v zneskih po 20 in 10 kron. Prašiči, kateri morejo postati deležni premije, morajo najmanj uže pol leta biti lastnina tistega gospodarja, ki jih razstavi. Gospodarji, kateri želijo razstaviti svoje prašiče v kakem oddelku, naj se zglasijo pismeno ali ustno pri kmetijski podružnici v Novem mestu zadnji čas do 1. oktobra t. l., ter naj naznanijo, koliko in kake živali hočejo razstaviti, da se zamorejo pripraviti potrebne ograje. Možje, ki bodo sodili o premovanji prašičev, izbero se po predpisniku in se morajo ravnati po določenih predpisih.

— **Obesil** se je minolo nedeljo v gozdu za Cekinovem gradom v Šiški 38letni Anton Avbelj. Nesrečnež, svojedobno trgovski pomočnik, je bil močno pijači udan.

— **Zmaga na Koroškem.** Pri deželno-zborski dopolnilni volitvi v kmetskem volilnem okraji Trbiž-Šmohor dne 27. t. m. zmagal je kandidat združene slovensko-nemške konservativne stranke, Huber s 54 glasovi proti 26. Huber je dobil 28 slovenskih glasov, torej več nego nemških. To je v kratkem drugi poraz nemškeliberalne oziroma nacijonalne stranke na Koroškem in obakrat so ta poraz odločili slovenski glasovi. Slovenski Korošec gre na dan!

— **Slovesno otvori** se dne 6. in 7. okt. v Krškem spomenik M. Hočevarju in po spomeniku ploča zgodovinarja Ivan B. Valvazorji.

— **Novo gasilno društvo** snujejo v Breznici v radovljiškem okraji.

— **Nesreča pri požaru.** Predvčerajšnjim zvečer udarila je strela v hišo št. 43 na Ilovci in isto užgala. Prostovoljno gasilno društvo ljubljansko je prihitelo na lice požara in istega udušilo. Ko pa je bilo že vse pogašeno, se je zrušil dimnik, pri kateri priliki se je težko poškodoval plezavec Indof, lahko pa dva druga plezalca.

— **Obsojen odvetniški pisar.** V Trstu so obsodili v šestmesečno ječo odvetniškega pisarja Justa Žetina Obsojenec, ki ima še le osemnajst let je kradel odvetnikom, pri katerih je bil v službi kolke, poštne znamke, knjige in denar. Ko ga je kak odvetnik spodil, izposodil si je na njegovo ime knjige, koleke ali kaj tacega in tako poškodoval več oseb.

— **Požarji v Trstu.** Dne 19. t. m. po noči se je vnelo sukno v skladišču Adolfa Rigutti. Gorelo je dobro uro. Škoda je velika. Blago je pa bilo za 25.000 gld. zavarovano. Prejšnjo noč je pa v skladišči trgovine Folloy in Zseleznyák se svetilnica prevrnila na sukno, ki se je že vnelo. Trgovsko osobje je samo pogasilo ogenj, ali škoda je znatna. Dne 19. je gorela trava in listje na Škorklji. Bilo je že 800 □ sveta v ognji. Nevarnost je bila velika, ker je pihal veter. Gasilci so s trudom pogasili. Zažgali so menda otroci.

— **Razpust društva.** Namestništvo v Trstu je razpustilo italijansko katoliško društvo za kmetijske koristi (Societa Cattolica per gl' interesi degli agricolturi), ker je prestopilo svoj delokrog.

— **Samomor na morji.** Te dni je ob istrijskem obrežji blizu Pirano skočila v morje s parnika isterske parne družbe elegantno napravljena ženska. Vse prizadevanje, da bi jo rešili, bilo je zastonj.

— **Mrtev najden.** V Račici pri Laškem trgu našli so mrtvega pred jednim tednom Andreja Zupančiča blizu njegovega stanovanja. Zadel ga je mrtvoud.

— **Človeške kosti** našel je v zemlji posestnik Fran Majer v Palulah pri Celji, ko je kopal za apnenico. Kako so kosti prišle na dotično mesto, se ne more vedeti. Najbrž se je pred dvajsetimi ali tudi več leti zgodilo kako hudo delstvo.

— **Zasulo** je v Pulji tri delavce in jednega hudo poškodovalo, ko so delali nekak reservoir in se je zemlja usadila. Vsi delavci so bili iz tovarne za umetne ploče Neumüllerjeve na Dunaji.

Anarhisti.

Na Dunaju so te dni obsodili v jednomesečen zapor oženjeno šiviljo Julijo Vihlidat. Dne 19. avgusta je govorila na nekem shodu stavbenih delavcev. Svoj govor je sklenila s tem, da je delavce potožila z barikadnim bojem na gospodujoče stanove. Državno pravdništvo in pozneje sodišče je v tem našlo proslavljanje prepovedanega dejanja. Ta dogodek je pa vsekako vse pozornosti vreden. Če se anarhistične ideje že širijo mej ženskimi, naravnimi odgojiteljicami mladine, potem smo pač lahko v strahu za bodočnost.

Ogri imajo navado, da v državnem zboru ali pa v delegaciji zahtevajo vse natančnejše poročilo o vsem nego v Avstriji, kjer smo navadno zadovoljni s tem, kar nam ministri drage volje povedo. Poročevalec v ogerski delegaciji je vprašal tudi ministra, če se je kaj dogovoril ali če se kaj misli dogovoriti, kako bi vspešneje preganjali anarhizem.

Grof Apponyi ni bil povsem zadovoljen s tem, da se ministra poprašuje v delegaciji o tej stvari. Njemu se je zdelo, da je s tem že žaljena državna samostojnost Ogerske. On misli, da se ima v stvareh, ki se tičejo policije in sodnije vprašati ogersko vlado v državnem zboru, katera se bode že obrnila potem do skupne vlade za potrebna pojasnila. Torej vidimo, kako Madjari hitro najdejo državni pomislek, če so ga našli celo v tem slučaji.

Minister je odgovoril, da se dosedaj države še niso o ničem dogovorile, kako bi preganjale anarhizem. Sicer so pa časopisi bolj zahtevali, da se dogovore vlade o kakšnem skupnem postopanji proti anarhistom, nego so vlade to želele. O tacih stvareh, ki se tičejo postavodaje, bi se tudi težko doseglo kako sporazumljenje. Zato je pa najbolje, da v tem oziru vsaka država stori, kar se jej zdi umestno. Nikakor pa minister vse oporeka, da se ne bi države dogovorile o kacih policijskih ali administrativnih naredbah proti anarhistom. Delegatje so bili s temi pojasnili povsem zadovoljni. Vidi se pa, da se je veliko več pisalo in ugibalo, kaj se stori proti anarhistom, nego so vlade zares storile.

Govori se, da bode pruski deželni zbor sklenil nekatere zakone proti anarhistom in socijalistom. Omejil bode baje nekoliko društveno svobodo. Da se na nekaj tacega misli, se da sklepati iz cesarjevega govora v Kraljevci, v katerem je pozivljal red ljubeče stranke, naj se združijo proti prekucuhom. Za vse nemške države se pa izjemne naredbe ne vpeljejo, ker zanje ne mara državni kancelar in bi jih tudi državni zbor ne vsprejel.

Dne 20. so v Italiji slovesno praznovali obletnico zjedinjenja Rima z Italijo. Zvečer je bila razsvetljava. Mnogo ljudij je bilo na ulici, kar je naravno pri taki priliki. Tudi anarhisti so hoteli ta znamenit dan po svoje primerno praznovati. Pri Porta Pia so položili bombo, ki se je razletela. K sreči baš tedaj ni bilo nikogar blizu. Tako se je zgodilo, da občinstvo za ta napad niti tisti večer izvedelo ni, še le drugi dan so videli razletele kose bombe. Po ulicah so pa ta dan anarhisti raztresli raznih anarhističnih tiskovin.

Tudi v Ameriki se zadnji čas časopisje mnogo bavi s tem, kako bi se prišlo anarhizmu do živega. Tako piše „Amerikanski Slovenec“ o tem sledeče:

To vprašanje so pretresali narodni zastopniki v Washingtonu. Ameriški mesečnik „Forum“ ima članek o kaznovanju anarhistov in nasvetuje sledeče: „Anarhist ne priznava nobene dolžnosti do vlade, torej tudi ne sme zahtevati pravic od nje; kadar se tedaj zve, da je kedo anarhist, naj vlada takoj oznani, da njega in njegovega

posestva postave naše države nič več ne varujejo. Z drugo besedo, anarhiste treba izgnati, njihovo premoženje pa zapleniti; če se zopet vrnejo, jih je treba kaznovati s smrtjo".

Ameriško javno mnenje bi pač težko odobravalo jednako postavo, zapovoljilo bi se, da jih izženo iz Amerike, ne pa, da bi jim odvzeli premoženje in jih usmrtili, ako bi se vrnili. Najbolje je, da zapremo vrata tujim anarhistom, ki so doslej vedno iskali pri nas varnega zavetja, dočim pa da dali na izbiro, da ali nehajo z anarhistično agitacijo ali pa se poberejo iz dežele. Pri povratku naj jih ne pusté v ozemlje, ali pa zopet izženo. Skušnja uči, da se v skrajni sili tudi anarhist spreobrne in postane rabljiv državljan. Kakor hitro se pokaže, da namerava napraviti kak zločin, naj bi ga oblastvo takoj zaprlo oziroma usmrtilo, da zagotovi mirnim državljanom varnost življenja in premoženja.

Francija misli odpeljati svoje anarhiste v vroče kazenske naselbine, kjer je podnebje nezdravo in okuženo — ter jih prepustiti smrti. Amerika pa nima kazenskih naselbin; vsa naša država je jedno skupno ozemlje. Zamoremo jih le izključiti ali izgnati iz Združenih držav. Poslaniška in senatska zbornica je že določila, da se prištejejo anarhistični izseljenci k „neljubim osebam" in se jim vhod naravnost zabrani. Predlog je gotovo všeč vsem državljanom. Saj je res potrebno, da se branimo družbe takih oseb, ki se ravnajo po načelih, da je vsaka vlada nepotrebna. Anarhizem ni več ponočna sanjarija, od kar vidimo tako krvave zločine, zavratne umore in rušenje javnih in zasebnih poslopij kot sad njegovega nauka. Vse države bi se morale zjediniti in skupno zatirati začetne kali za človeško družbo strupenega anarhizma. Tudi Združene države ne smejo biti proti njemu preveč popustne.

Tatje v Parizu.

V Parizu je minoli teden policija zaprla neki hotel, v katerem so se že večkrat shajali roparji, tatovi in anarhisti. Ta hotel je bil pravo pribežališče hudodelcev in le čuditi se je, da je to v tacem mestu bilo mogoče, ne da bi o tem kaj vedela policija.

Ta slavni hotel je imel Italijan Roncari, jako velik mož, ki je marsikaj že doživel na svetu in govori skoro vse evropske jezike. Ta mož je bil bankir, hotelir in pa prikrivalec tatov ob jednem. Zvedelo se je mej drugim tudi, da je morilec Carnotov jedenkrat dalje časa bival v tem hotelu.

Zadnji teden je policija začela večjo pozornost obračati na ta hotel. Pazila je, kakšni ljudje prihajajo in odhajajo.

Ko je bila o vsej stvari na jasnem, vzel je načelnik pariški tajne policije seboj 10 policijskih nadzornikov in veliko policistov. Najprej so šli v klet. Tu so našli razne skrite špranje v stenah, v katerih so bili spravljeni vitrihi in druge priprave za odpiranje in vlomljenje v hiše. Seveda hotelir ni ničesar vedel povedati, kako so take stvari prišle v klet njegovo. V pivski sobi so pa našli po raznih miznicah z dvojnimi dnomi, za zrkali, pod sedeži pri stolih polno zlatnine in drugih dragocenostij. Našli so tudi mnogo pisem znanih tatov in jetnikov.

V Roncarijevi sobi našli so v stenah postelje, v predalnikih in skrinjah nenavadne množine vrednostnih papirjev, polomljenih dragocenostij, listnice, mnogo zlata in denarja. Našli so pa tudi različne obleke, katere so rabili tatovi, ki so šli krast, da jih ljudje niso spoznali. Bile so zastopane razne domače in tuje noše, ponarejene brade itd. V nekem kovčegu našli so male etuje, v kakeršne spravljajo tatovi majhne dragocenosti, da jih potem skrijejo na najskrivnejših delih svojega telesa.

Ko je policija stikala po raznih sobah, je njen načelnik opazil, da je dal Roncari nekaj svoji ženi, katera je hitro vrgla v juho. Načelnik policije je sklical svoje ljudi in jih vprašal, ko bi juho jeli in jel je jim iz lonca na krožnik dajati juhe, ne da bi bil koga kaj vprašal za dovoljenje. Juha je bila dobra, policijsti so jo pridno jeli, njih načelnik je je pa vedno silil, da naj le jedo, kajti lonec je bil velik. Naposled so ga le izpraznili in na dnu so našli veliko prstanov z najdražjimi kamni, katere je vanj gospa Roncari vrgla, da jih ne dobi policija. Ko je gospodar videl, da zanj ni rešitve, hotel je skočiti skozi okno, da se ubije, ali so ga zadržali.

Vsled pisem, ki so jih našli, izvedela je policija za razna druga skrivališča tatov. Bilo je potem še več hišnih preiskav in nobena ne brez uspeha. Zaprli so več tatov, mej drugim tudi nekega dragoceninarja, ki je imel zveze s tatovi in je od njih kupoval ukradene reči. Konfiscirali so mu vse knjigovodstvo. Policija pa še vedno upa, da najde še več hudodelcev.

— **Samomor igralca.** V Monaku se je ustrelil neznan igralec v igralni dvorani, ko je zaigral vse premoženje.

— **Zima na Španjskem.** Dne 12 septembra zjutraj so vse španjske gore bile s snegom pokrite. V Madridu je vlekla mrzla burja, kakor v novembru. V Somolki je ta dan kazal termometer 22°, v Salamanci 8°, v Avili 5° in Larii le 2° gorkote. V nekaterih krajih, zlasti v Alilcantu je vihar in naliv napravil dosti škode.

— **Rop dijamantov.** V začetku tega meseca je v Hatlon Gardenu v Londonu se nastavil neki mlad gospod, ki je rekel, da je trgovec z dijamanti. Tukaj je središče tacih trgovcev. Tujec se je imenoval F. E. Morris. V bližnji gostilni se je seznanil s dijamantnim trgovcem Spiersom iz Amsterdama. Tega je spravil v svoje stanovanje, da kupi od njega več demantov. V sobi je Spiers položil svoje demante na mizo, da jih ogledata. Nakrat vidi, da izza nekega zastora stopijo trije možje. Jeden ga tako udari po glavi, da se ni več zavedel. Ko je zopet prišel k zavednosti, ni bilo nobenega človeka, pa tudi demanti nad 20 tisoč goldinarji vredni so zginili. Vse poizvedovanje po roparjih je zastonj.

— **Tožba proti nemškemu cesarju.** Italijanska plemiča Ivan in Rafael Mobili di Guelfi sta vložila tožbo proti nemškemu cesarju. Zahtevata, da se jima izroči velfski zaklad, in dokazujeta, da sta prava naslednika Velfov. Tožba se je že dostavila cesarju Viljemu.

— **Umor.** Dne 15. t. m. našli so Viktorja Viranjo v Ladimirevcih na Slavoniji umorjenega. Zaprli so njegovega hlapca Odabačiča in kmeta Adama Marinovića, ker sta sumljiva tega umora. Pri prvem so našli krvavo sekiro.

— **Proti pijancem** jako strogo postopa mestni načelnik peterburški general Wahl. Tako je odredil, da se v uradnem policijskem listu razglase imena oseb, katere so radi pijanosti zaprli. Ti zapisniki so včasih jako obširni in v njih se nahajajo osebe vseh stanov.

— **Pesnik obsojen.** V Genui so in contumaciam obsodili pesnika Ulysseca Barbieryja v jedno leto ječe zaradi bogokletstva, katerega se je zakrival s svojimi pesmimi.

— **Ustrelil** se je v Zagrebu v svojem stanovanji zidar Ivan Zupančič, ki je bolehal za jetiko, kar je najbrž povod samomoru.

— **Tudi v smrti združena.** V Wiesu na Štajarskem je umrl dne 21. mlinar Franc Klug ob devetih dopoludne v 74. letu. Isti dan jedno uro pozneje je pa umrla njegova žena Terezija v 60 letu.

— **Pop — morilec.** V Marinići v Slavoniji se je pravoslavni pop Rjorić tako razjezil, da je hotel ustreliti staršega sina. Ker je pa mlajši sin prosil za brata, je pa njega ustrelil. Pop je bil močno pijan. Popa so seveda zaprli

— **Nesreče v rudnikih.** V rudniku Amethyst se je bilo užgalo, pregorela je tudi vrv, po katerej so spuščali voziček v jamo. Voziček je padel navzdol in ubil štiri može. Strašna nesreča se je pripetila v rudniku Franklin Mime v Seattle v Ameriki. V četrtem oddelku (levelu) je nastala eksplozija in začelo je goreti; pot je zaprlo 62 rudarjem. 37 jih je ubitih in zadušenih, drugi so se rešili. Ondi dela nekaj naših rojakov, pa med imeni mrličev ni nobenega Slovenca.

— **Nesreča na parni žagi.** Na žagi pri Frankfortu v Ameriki se je razpočil parni kotel, dva moža sta ubita, šest hudo ranjenih.

— **K smrti obsojeni morilec Ermisch** v St Paulu v Minnesoti v Ameriki jo je hotel popihati iz ječe. Potegnil je iz žepa svojega stražnika samokres in dvakrat streljal nanj. Ranil ga je lahko na ramo. Prišel mu je pa na pomoč drug redar, ki je zločinca s streli svoje puške obstrelil, ga razorožil in zaprl v novo celico. Novo nasilje je gotovo pečat k njegovi smrtni obsodbi,

— **Napad na vlak.** Lopova sta ustavila tovorni vlak pri Deerfieldu v Ameriki, da bi ropala, pa se jima ni posrečilo, dasi sta ustrelila dva sprevodnika. Policija ju je takoj začela zasledovati in jih drugi dan zalotila v gozdu. Branila sta se obupno. Jeden na druzega so ustrelili 100 krat Oba sta večkrat ranjena; zaprli so jih v chicaško ječo West Side police station.

— **Iz strahu osivel.** V Lewistonu v Ameriki je šel sin tamošnjega farmarja v nedeljo na lov in obstrelil zajca, ki je bežal proti bližnji strmini. Lovec ga je zasledoval in hitel za njim, kar je mogel. Kar se mu spodtakne, da pade in se začne valiti v dolino proti železničnemu tiru. V istem trenotku pa zagleda tudi vlak prihajati; lovil se je na vse rastline, pa strmina ga je gnala pod kolesa prihajajoče smrti. S poslednjo silo se upre v groblje — in se res vzdrži, da mu vlak prav pred nosom oddrči; potem pa omedli. Ko se zave, gre domu, kjer zopet omedli. Drugi dan pa je imel vse osivele lase, dasi je še le 16letni dečko.

— **Odpuščeni delavci iz Pullmanove delavnice v Čikagi** so stopili v posebno družbo in začeli z 250.000 dolarjev kapitala novo delalnico za železnične spalne, osobne in tovorne vozove v Hiawathi v Ameriki. Delavcev imajo 800, ki bodo takoj začeli delati, ko urede prve potrebe. V lasti imajo pet različnih patentov; za jednega izmed teh je Pullman dajal 65.000 dolarjev, naka newyorška družba pa 80.000 dolarjev.

— **Gledališče se je podrlo** v Rovari, ko se je še le zidalo. Gledališče bi bilo imelo v kratkem biti dodelano, ali je k sreči stavbena policija bila delo ustavila, videč, da se je bati, da se zgradba podere. To prepoved je zahvaliti, da ni nihče se ponesrečil. Stavbeni mojster jo je pobegnil.

— **Kolodvor za prevozno blago v Cincinantiju.** „Big Four' železnice je pogorel. Škode je 300.000 dolarjev, zavarovalnine pa 140.000 dolarjev.

— **Smrt v wieliškem solnem rudniku.** Poznanjski obiskovalci levovske razstave ogledali so tudi solne jame v Wieliszki. V jami je zadel mrtvoud sedemdesetletnega grajščaka Teofila Rožickega Pol ure pred smrtjo je še v podzemeljski plesni dvorani plesal z drugimi poljski narodni ples.

— **Nesreča v otroškem zavetišči.** V Neapolju se je otroškemu zabavišču udrla streha igrišča. Trideset otrok je podsulo. Dve deklici sta mrtvi, šest jako hudo poškodovanih, drugi so pa lahko poškodovani. Jedna učiteljica je bila opozorila stavbeno vodstvo, da se je bati, da se hiša podere, pa se še za to niso zmenili.

— **Izgredi pri prevažanji bolnika.** V Lipni v Rusiji so hoteli odpeljati bolnega žida v kolerno bolnico. Drugi židje so se temu uprli in prišlo je do boja s policijo. Dva žida sta mrtva, 8 ranjenih, 6 oseb so zaprli.

— **Redka dvojna slavnost.** V Gradci sta te dni slavila zlato poroko c. kr. višji finančni svetnik Jožef Weis, vit. Osborn in njegova žena Karolina Weis pl. Osborn rojena pl. Hüttenbrenner. Isti dan sta pa slavila srebrno poroko hčer zlatoporočencev Marija baroninja Rokitanska roj. Weis pl. Osborn in njen soprog vseučiliščki prof. v Inomostu dr. Prokop baron Rokitansky.

— **Nesreča na ogerski državni železnici.** Pri Kelenföldu je dne 20. t. m. zadel osebni vlak v tovorni vlak. Močno poškodovana je lokomotiva osebnega vlaka. Od tovornega vlaka so trije vozovi zdrobljeni. Mej potniki bil je velik strah, ali k sreči se ni nobeden poškodoval.

— **Razpok.** V Hadharu pri Debrečinu se je razletel v parnem mlinu kotel. Poslopje je močno razrušilo. Petdeset metrov okrog je letela opeka. Dve osebi sta smrtno, več drugih jako hudo ranjenih Ker je bil ravno semenj, je bil mej ljudmi nastal velik strah.

— **Boj z roparji.** Ob ogerskosrbski meji se klatijo dobro oboroženi roparji. Dne je bil pri Kazle-Dojki boj mej žandarji in 25 roparji. Dva žandarja in jeden ropar so ubiti. Boj se je končal, ko so roparji opazili, da se bliža neki parnik po Dunavi. Pri Palanki je bil boj mej roparji in vojaki, v katerem je pal jeden častnik in 3 vojaki.

— **Jadernica se je potopila.** Pri Stolpmündu je kapitan Ascherdorf s svojim sinkom in nekim gostilničarjem z jadernico šel po mirnem morji ribe lovit. Ladija se je potopila in po njej ni nobenega sledu

— **Nesreča v opekarni.** V opekarni v Radebergu na Saksonskem se je podrl obok in so štirje delavci mrtvi, jeden težko ranjen.

— **Napad na vlak v Tonkingu.** Blizu Langsona v Tonkingu so roparji napali vlak. Ubili so jednega kondukterja in odpeljali dva Francoza. Polkovnik Galieni zasleduje roparje.

— **Mesto pod kuratorstvom.** Mestni zastop v Zali-Egerszegu na Ogerskem je sklenil naprositi komitatskega podžupana, da imenuje kuratorja, ki spravi mestne finance v red.

— **Roparji v cerkvi.** V Kobikiji v Galiciji je šest roparjev, od katerih je bil jeden za žensko preoblečen, prišlo v cerkev, ko je bila maša in jelo ropati. V cerkvi je bilo le malo ljudij, ki se roparjem niso upali ustavljati. K sreči je cerkovnik hitro sklical v vasi nekaj ljudij, ki so prihiteli in roparje pregnali.

Vsakdo naj se ob času, ko preti nevarnost kolere, natančno pouči, kaj je kolera, katera sredstva so zoper njo in kakšni so uradni predpisi za varstvo, katerih se ima vsakdo držati; to da potem vsakemu tolažilo, da je neko varstvo proti koleri in da se vsakdo sam

lahko varuje bolezni pri pametnem življenji. — Pred vsem naj se pazi na želodčno prebavanje, zaprtje in posebno na drisko. Zdravo prebavanje se obdrži v modrem življenji, opustitvi težkih jedil in drugih za prebavanje škodljivih rečij, zlasti prehlajenja želodca in vsako drugo prehlajenje. Zdravo prebavanje pospešujejo močno obče znane Marijaceljske želodčne kapljice lekarja C. Brady-a. Marijaceljske kapljice so pri slabem prebavanju najboljše in vže veliko let najljubše domače sredstvo, zlasti kot prva pomoč pri hitrem obolenji. Dobe se v lekarnah steklenica (te morajo imeti podpis C. Brady) z navodilom á 40 kr. in 70 kr. (33)

Tržne cene.

V Ljubljani dne 12. sept. 1894. Pšenica gld. 7·20 kr., rž gld. 5·20 kr., ječmen gld. 5·20 kr., oves gld. 6·50 kr., ajda gld. 7·20 kr., proso gld. 5·— kr., turšica gld. 7·— kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 7.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 26. sept. t. l.: 38, 21, 54, 4, 53.
Na Dunaji dne 22. sept. t. l.: 29, 77, 59, 5, 19
V Gradci dne 22. sept. t. l.: 46, 9, 79, 47, 65

Neogibno potrebno je za vsako družino
Kathreinerova
Kneipp-ova sladna kava
z okusom prave kave.

Ta kava daje to prednost, da se lahko popusti tako škodljiva prava zrnata ali pa z raznimi cikorijami zmešana kava in se iz te kave naredi **okusna** ter **zdrava** in **redilna** pijača. — **Nedosegljiva je kot dodatek k pravi kavi.** (20)

Visoko priporočana za ženske, otroke in bolnike.

Ponaredeb se naj varuje.

Dobi se povsod. ½ kile 25 kr.

Ravnokar je izšla v zalogi J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani

Velika in Mala

PRATIKA

za navadno leto

1895.

Samo tista je prava J. Blasnikova Pratika, ki ima na prvi strani podobo sv. Jožefa, kot uradno potrjeno varstveno znamko.

Prve vrste namiznih rakov,

znani kot najboljši, pošilja zagotovljeno žive, v poštnih torbicah $4^1/_2$ *kg* prosto proti povzetju. 100 komadov lepih rakov za juho za 3 gld.; 60 komadov velikanov-rakov z dvema debelimi-mastnimi ščipalnicami 3 gld. 70 kr.; 40 komadov rakov prve vrste (solo) 5 gld.; in 32 najprve vrste (hochsolo) rakov, izbrani, 5 gld. 25 kr., razpošilja:

Freudmann & Comp.

prva mejnarodna tvrdka v (12)

Stanislavu, Galicija. (Stanislau, Galizien.)

Srečkanje neprekliljivo 16. oktobra. 2024 dobitkov

glavni dobitki: (7)

60.000, 10.000, 5.000 gld.

v gotovini z le 10 % odbitkom.

Levovske srečke à 1 gld. priporoča v Ljubljani: J. C. Mayer in Aleks. Gruber, glavna zaloga tobaka.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.